

Egenavgifter och högkostnadsskydd gällande sjukresor HSN/78/2020

1. Bakgrund

Region Jämtland Härjedalen hade 2018 en kostnad för sjukresor på ca 53 mkr. Av detta så består ca 48,6 mkr av rena transportkostnader. På varje transport tas en egenavgift ut, främst i syfte att väga upp omkostnaderna för regionen. Egenavgiften ger idag en årlig intäkt på ca 5,4 mkr. Intäkterna motsvarar därigenom ca 10% av kostnaderna för sjukresor.

Sedan 2007 har regionens kostnader för sjukresor ökat kraftigt och då särskilt kostnaderna för sjukresor med taxi, specialfordon och bårbil. Kostnadsökningen för sjukresor har berott på flera faktorer, delvis en demografisk förändring inom glesbygden och en försämrad tillämpning av regelverket men främst på den naturliga indexering som sker inom avtalen med transportörerna. Under samma period har patienternas egenavgifter samt högkostnadsskydd för sjukresor lämnats oförändrade.

Egenavgiften är det belopp som patienten står för vid sin sjukresa. För de patienter som frekvent använder sig av sjukresor så finns ett högkostnadsskydd som lägger ett tak för hur höga kostnader en patient kan ha per år, för sjukresor. För varje resa adderas egenavgiften tills ett högkostnadsskydd uppnås. Därefter har patienten inga fler egenavgifter under samma tolv månadersperiod, räknat från datum för första resan. På så sätt har en patient inte högre kostnader för sjukresor än högkostnadsskyddets belopp.

Patienten står idag för 10% av sjukresekostnaden fram till högkostnadsskyddet är uppnått.

2. Principer för egenavgifter och högkostnadsskydd

Egenavgifter och högkostnadsskydd för sjukresor inom Region Jämtland Härjedalen skall utgå från principen att avgifter skall fastställas till en nivå där de stimulerar resenären till att så långt som möjligt välja det mest kostnadseffektiva färdssättet, så som buss, tåg eller egen bil.

Vidare skall intäkterna från egenavgifter stå i relation till de kostnader som Region Jämtland Härjedalen har för sjukresor. Då kostnaderna ökar i takt med indexering så bör intäkterna balanseras därefter. Högkostnadsskyddet bör samtidigt balanseras utifrån egenavgifterna. Då intäkterna går under 15% procent av kostnaderna så bör nivåer för egenavgifter och högkostnadsskydd ses över.

Kostnadsersättningen för körda mil i egen bil bör vara den samma som vid användandet av egen bil till och från arbete (18,50 kr).

3. Förslag på förändring av egenavgifter och högkostnadsskydd i Region Jämtland Härjedalen

	2007 till 2019	Förslag till 2021 - 2022
Högkostnadsskydd för sjukresa (per 12-månadersperiod)	1600 kr	2400 kr
Egenavgift taxi	100 kr	200 kr
Egenavgift reguljärflyg	100 kr	200 kr
Egenavgift Ambuss	100 kr	100 kr
Egenavgift tåg	100 kr	100 kr
Egenavgift buss m allmän kollektivtrafik	100 kr	100 kr
Egenavgift egen bil	100 kr	150 kr
Egenavgift övriga fordon (båt, skoter, mc mm)	100 kr	100
Egenavgift allmän kollektivtrafik inom länet	100 kr	0 kr
Milersättning egen bil	12 kr	18.50 kr
Följeslagare på kollektivtrafik	Kostnadsfritt enbart vid specifik funktionsnedsättning	Kostnadsfritt vid specifik funktionsnedsättning. + Kostnadsfritt för alla patienter äldre än 85 år, på resor inom regionen.

- I förslaget görs främst en höjning av egenavgiften för fördyrande färdstätt som taxi och reguljärflyg. Höjningen föreslås till 200 kr. Utöver det höjs egenavgiften för egen bil från 100 kr till 150 kr. Bortsett från taxi är egen bil den vanligaste formen av sjukresa, i Region Jämtland Härjedalen

Syftet med höjningen av vissa egenavgifter är att balansera intäkterna till kostnaderna, men framförallt att justera så de kostnadsdrivande färdstättarna innebär en intäkt i relation till den högre omkostnaden. Det finns också en pedagogisk anledning till att taxianvändandet kostar mer för patienten. Det kan stimulera till ökat användande av allmän kollektivtrafik för patienter som bor nära vårdinrättningen och inte nödvändigtvis måste använda sig av taxi eller egen bil för de som bor inom glesbygd.

Hälso- och sjukvårdsledningen har fått i uppdrag av hälso- och sjukvårdsnämnden att bland annat se över och förbättra sina intäkter under 2020. Att genomföra en förändring av egenavgifter och högkostnadsskydd skulle öka intäkterna för HS-förvaltningen.

De patienter som, av medicinska skäl måste använda sig av dyra färdstätt ofta skall fortsätta göra det, och kommer genom den ökade egenavgiften komma upp i högkostnadsskyddet på färre resor än idag. En höjning av egenavgifter måste balanseras med en höjning av högkostnadsskydd till 2400 kr för att få en logisk dynamik mellan avgifter och kostnadstaket.

- Genom att balansera den högre egenavgiften för egen bil med en ökad milersättning till 18,50 kr/mil så skulle det gynna de som reser långt.
- Genom att erbjuda möjligheten att kostnadsfritt medta en följeslagare till patienter äldre än 85 år på allmän kollektivtrafik inom länet kan ge möjlighet till äldre att känna sig trygga med denna typ av resande.

Samtidigt kvarstår ett kostnadsfritt resande för patienter upp till 17 år samt dess följeslagare (1st). På så sätt skall förändringen gynna ett tryggt resande för äldre och minderåriga och (utifrån ett glesbygdsperspektiv) gynna de som har längst att åka.

- Slutligen föreslås ett alternativ med kostnadsfritt resande med allmän kollektivtrafik inom länet (buss eller tåg). Resandet kan ske utan egenavgift men ersättning skall fortfarande erhållas efter ansökan till bidragshandläggare. Detta med syfte att främja och styra resande till allmän kollektivtrafik, utifrån ett ekonomiskt perspektiv och ett miljöperspektiv. Ett minibelopp för handläggning borde kunna sättas till 100 kr, för att undvika bidragshandläggning med allt för små summor. Resekostnaderna kan då slås ihop efter ett flertal resor och uppnå handläggningsgränsen.

Justeringen av egenavgifter och högkostnadsskydd skulle då innebära att intäkterna istället står för 15% av kostnaderna.

4. Konsekvensanalys

Som tidigare nämnts kan avgiftshöjningarna få flera effekter. En effekt är ökade intäkter som därmed kompenserar något för ökade utgifter. En annan förmodad effekt är att resandet styrs till den allmänna kollektivtrafiken, främst i de områden där kollektivtrafiken är väl utvecklad. Eller till egen bil där kollektivtrafiken är mindre utvecklad. Denna styrning ligger i linje med den generella avsikten att minska användandet av taxi för sjukresenärer vilka skulle kunna klara av ett annat färd sätt. Resultatet av detta kan vara det vi ser i Västerbotten under januari/februari 2020 och innebär i sig den största kostnadsminskningen i de förmodade resultat vi ser.

Resande med egen bil är ett färd sätt vi inte kan bortse från inom Region Jämtland Härjedalen, pga den geografi och demografi vi har. Genom att öka egenavgiften för bilresande blir resande med kollektivtrafik mer ekonomiskt fördelaktigt för patienten.

Tabell över förändringar kring intäkter och kostnader vid en höjning av egenavgift och högkostnadsskydd (beräknat på 2018 års siffror).

Kostnader för sjukresor	53 mkr
Intäkter idag egenavgifter	5,4 mkr (10% av kostnaderna)
Beräknade intäkter vid förändring av egenavgifter	7,9 mkr (15% av kostnaderna)
Ökning av intäkter med nya egenavgifter	2,5 mkr

5. Omvärldsbevakning i andra liknande län

De fyra nordligaste regionerna har under överskådlig tid haft lägre egenavgifter och högkostnadsskydd för sjukresor än de flesta andra regionerna i landet, och då särskilt i jämförelse med övriga skogslän (Dalarna, Gävleborg och Värmland). Detta, trots att främst Region Jämtland Härjedalen och Region Norrbotten har de högsta sjukresekostnaderna per capita i landet.

Fram till december 2019 ser läget ut på följande sätt i de angränsande länen, gällande egenavgifter och högkostnadsskydd:

Region	Högkostnadsskydd	Privat bil		Taxi	Buss & tåg
		Milersättning	Egenavgift	Egenavgift	Egenavgift
Dalarna	2 400 kr	18,5 kr	55 km	150 kr	kostnadsfritt
Gävleborg	1 800 kr	18,5 kr	80 kr	100 kr	kostnadsfritt
Jämtland/Härjedalen	1 600 kr	12,0 kr	100 kr	100 kr	100 kr
Norrbotten	1 600 kr	12,0 kr	84 km	100 kr	kostnadsfritt
Värmland	2 200 kr	15,0 kr	90 kr	150 kr	25 kr
Västerbotten	1 600 kr	10,0 kr	100 kr	100 kr	100 kr
Västernorrland	1 650 kr	10,0 kr	100 kr	100 kr	kostnadsfritt

Regionfullmäktige i Västernorrland beslutade 21/11 2019 att från och med 1/1 2020:

- Höja egenavgifterna för sjukresor med taxi, specialfordon, bårbil och flyg från 100 kr till 200 kr, per enkelresa
- Höja högkostnadsskyddet för sjukresor från 1650 till 2400 kronor, per tolv månadersperiod
- Höja reseersättningen för sjukresor med privat bil från 10 till 18,50 kronor per mil, för de resor som är längre än 7,5 mil

Under de senaste tio åren har kostnaderna för sjukresor ökat i mycket högre takt än vad egenavgifterna och högkostnadsskyddet gjort. Region Västernorrland har i samarbete med övriga norrlandsregioner berett frågan om ändrade avgifter. Förslaget är särskilt anpassat för äldre, de som åker kollektivt och som bor långt bort.

Regionfullmäktige i Västerbotten beslutade 19/11 2019 att från och med 1/1 2020:

- Höja egenavgifterna för sjukresa i taxi, egen bil samt utomlänresor till 200 kr
- Höja högkostnadsskyddet från 1600 kr till 2400 kr
- Höja reseersättningen för sjukresor med egen bil, från 12 kr till 15 kr/mil
- Införa ett karenslöpp på resa med buss (ej lokaltrafik) och tåg (2:a klass). Biljettpris som överstiger 70 kr (höjs årligen enligt KPI) ersätts fullt ut. Ingen egenavgift betalas, vilket medför att man inte kan tillgodoräkna sig högkostnadsskydd.

Regionstyrelsen i Region Norrbotten beslutade 28/1 2020 att föreslå regionfullmäktige att ändra följande avgifter:

- Egenavgift för sjukresa med taxi från 100 kronor till 200 kronor per resa
- Egenavgift för sjukresa med egen bil från 100 kronor till 125 kronor samt bidraget för sjukresa med egen bil från tolv kronor till femton kronor per mil
- Högkostnadsskyddet för sjukresor från 1600 kronor till 2400 kronor

Från den 1/2 2020 ser läget ut på följande sätt i de angränsande länen, gällande egenavgifter och högkostnadsskydd:

Region	Högkostnadsskydd	Privat bil		Taxi	Buss & tåg
		Milersättning	Egenavgift	Egenavgift	Egenavgift
Dalarna	2 400 kr	18,5 kr	55 km	150 kr	kostnadsfritt
Gävleborg	1 800 kr	18,5 kr	80 kr	100 kr	kostnadsfritt
Jämtland/Härjedalen	1 600 kr	12,0 kr	100 kr	100 kr	100 kr
Norrbotten	2 400kr	15,0 kr	125 kr	200 kr	kostnadsfritt
Värmland	2 200 kr	15,0 kr	90 kr	150 kr	25 kr
Västerbotten	2 400kr	15,0 kr	100 kr	200 kr	100 kr
Västernorrland	2 400kr	18,5 kr	100 kr	200 kr	kostnadsfritt

Redan under januari och februari 2020 visar resultat i Västerbotten på en markant minskad användning av taxi (kring 20%) jämfört med tidigare år. Handläggare inom Västerbotten signalerar att patienterna i många fall väljer egen bil eller andra färdssätt i de områden där kollektivtrafik finns.

6. Sammanfattning

- Justera egenavgifter och högstkostnadsskydd så det motsvarar kostnadsökningen sedan 2007 för sjukresor i regionen.
- Intäkter som bättre balanseras mot de kostnader vi idag har för sjukresor
- Ca 2,5 mkr i ökade intäkter/år
- En tydlig signal om att målsättningen är att styra trafiken till kostnadseffektivt resande i och med höjda egenavgifter på sjukresor med fördyrande färdssätt (taxi och flyg) i synnerhet samt att egenavgift tas bort¹ för resande med allmän kollektivtrafik inom länet.
- Ökad milersättning till 18.50 kr/mil i kombination med höjd egenavgift på bil ger mer tillbaka till de som har längst att åka.
- Det höjda högstkostnadsskyddet måste ställas i relation till de höjda egenavgifterna. Annars tappar höjningen av egenavgifter effekt.
- Följeslagare kostnadsfritt på allmän kollektivtrafik inom länet för patienter över 85 år.

7. Förslag till beslut

1. Regionfullmäktige förslås besluta och genomföra förändringar av avgifter och högstkostnadsskydd för sjukresor enligt följande tabell.

	Fram till 2019		Förslag till 2021-2022
Högstkostnadsskydd för sjukresa (per 12-månadersperiod)	1600 kr	Ändras till	2400 kr
Egenavgift taxi	100 kr	Ändras till	200 kr
Egenavgift reguljärflyg	100 kr	Ändras till	200 kr
Egenavgift Ambuss	100 kr	Kvarstår	100 kr
Egenavgift tåg	100 kr	Kvarstår	100 kr
Egenavgift buss	100 kr	Kvarstår	100 kr
Egenavgift egen bil	100 kr	Ändras till	150 kr
Egenavgift övriga fordon	100 kr	Kvarstår	100
Egenavgift allmän kollektivtrafik inom länet	100 kr	Ändras till	0 kr
Milersättning egen bil	12 kr	Ändras till	18.50 kr
Följeslagare på kollektivtrafik	Kostnadsfritt enbart vid specifik funktionsnedsättning	Ändras till	Kostnadsfritt vid specifik funktionsnedsättning. + Kostnadsfritt för alla patienter äldre än 85 år, på resor inom regionen.

2. Förändringarna föreslås tas i bruk mellan april 2021 och 1 jan 2022.

¹ Bidragsansökan måste lämnas in. Handläggning sker vid totalkostnad på över 100 kr / patient.